

Kózka azjatycka

Anoplophora glabripennis (Motschulsky, 1853)

Kózka azjatycka (*Anoplophora glabripennis*) i uszkodzony pień (Fot. B. Łabanowska)

Szkodnik podlegający obowiązkowi zwalczania

Kózka azjatycka znajduje się na liście organizmów kwarantannowych EPPO A1

W Polsce z rodziny kózkowatych (Cerambycidae) występują 193 gatunki kózek (Kurzawa 2013), które związane są głównie z drzewami, pod których korą żerują larwy. Kózka azjatycka (Asian longhorned beetle) należy do podrodziny Lamiinae. Prawidłowe rozpoznanie obcego gatunku kózki i odróżnienie go od gatunków rodzimych wymaga posługiwania się kluczami do oznaczania owadów z rodziny kózkowatych (Bense, 1995; Bily i Mehl, 1989), a do odróżnienia larw kózki azjatyckiej od kózki cytrusowej kluczem Pennacchio i in. (2012).

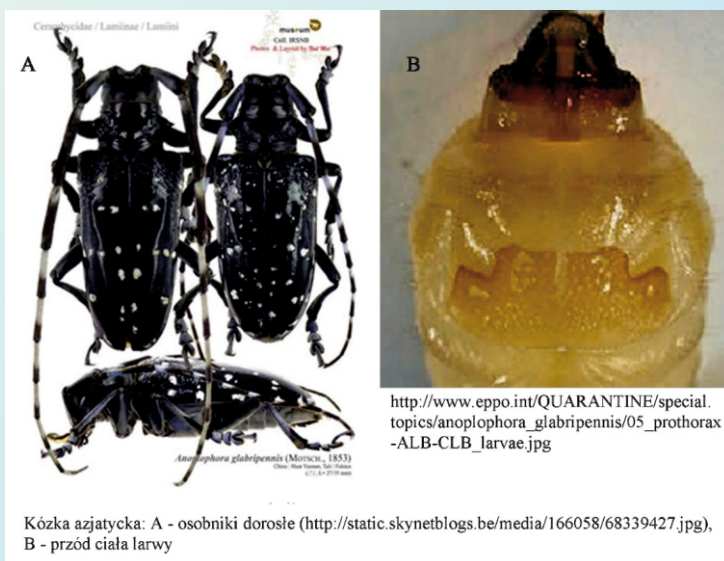
Zasięg występowania: kózka azjatycka pochodzi z Azji Wschodniej – z rejonów subtropikalnych Chin. W Azji, poza Chinami, występuje w Korei, Turcji i na Tajwanie. Wymiana międzynarodowa towarów w opakowaniach drewnianych przyczyniła się do zawleczenia kózki azjatyckiej na kontynent amerykański (pierwsze wykrycie w 1966, od 1982 przechwytywano w przesyłkach w Kanadzie, a w 2003 zadomowiła się na stałe w środowisku) oraz do wielu krajów europejskich – po raz pierwszy została odnotowana w Austrii (2000 r.), a w kolejnych latach we Francji, Niemczech, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii i Włoszech. W niektórych krajach europejskich (Belgia, Czechy, Dania, Holandia) kózka azjatycka została wykryta i całkowicie zniszczona (eradykacja), nie dopuszczono do jej zadomowienia. Rozprzestrzenianie się kózki azjatyckiej zależy od odległości do preferowanych roślin żywicielskich oraz gatunku i wielkości drzew. Jednak naturalne rozprzestrzenianie się chrząszczy jest tylko lokalne, na najbliższe drzewa i na krótkie odległości, mniejsze niż 400 m, rzadko do 2600 m. Jednak matematyczne modele rozmieszczenia tej kózki w oparciu o dane meteorologiczne i czas rozwoju larw wskazują na możliwość jej zasiedlenia w Holandii (MacLeod i in. 2002).

Rośliny żywicielskie: w Chinach kózka azjatycka występuje głównie na topolach i wierzbach, w Ameryce Północnej na klonach i kasztanowcu białym, zaś w Europie wykrywana jest głównie na klonach: *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus* i *A. palmatum*. Zakres roślin żywicielskich obejmuje także robinie akacjową i wiązy.

Rodzaj uszkodzeń: samice kózki azjatyckiej składają jaja w korze – od podstawy pnia do pierwszych konarów – robiąc okrągłe lub owalne otwory wielkości około 1 cm. Larwy początkowo drążą korytarze pod korą, a następnie wgryzają się w drewno. Z okrągłych otworów, zrobionych przez samice podczas składania jaj i larwy drążące korę, wycieka sok, a wokół otworów gromadzą się trociny, z czasem duże ich ilości widoczne są pod drzewem. Okres żerowania i rozwoju larw w Europie Środkowej trwa do 2 lat. Kora młodych pędów w koronie drzewa, ogonki i nerwy liści uszkodzane są także przez pojawiające się chrząszcze podczas żeru uzupełniającego,

który trwa 10–15 dni. Larwy i chrząszcze mogą być znajdowane także w opakowaniach drewnianych i w nich przechodzić cały rozwój.

Opis szkodnika: chrząszcze kózki azjatyckiej (Fot. A) mają długość 25–35 mm, samice są większe, barwy czarnej z około 20 nieregularnymi, białymi plamkami na pokrywach. Czułki są 11-członowe, u samca 2,5 razy dłuższe od ciała, u samicy 1,3 razy dłuższe od ciała, barwy ciemnej. Larwa osiąga długość 50 mm, jest beznoga, barwy kremowobiałej z brązowymi płytkami na przedtułowiu (Fot. B). Poczwaraka jest typu wolnego, długości 27–38 mm, barwy białawej. Jaja są owalne, długości 5–7 mm, z wierzchołkiem lekko wciętym, barwy białej, zaś przed wylęgiem larw są żółtawobrazowe.

Zarys biologii: w zależności od warunków klimatycznych cykl życiowy trwa 10–22 miesięcy. Zimują larwy w korytarzach wewnątrz pnia i konarów. Wiosną wznawiają aktywność i żerują od maja do sierpnia. W okresie lata samice składają jaja pojedynczo pod korę drzew w górnej części pnia i w główne konary, jedna samica w ciągu życia składa do kilkuset jaj. Miejsce złożenia jaja można rozpoznać po bliźnie na korze, często w kształcie litery T, z miejsc tych wycieka sok. Po 10–15 dniach wylęgają się larwy, które początkowo żerują w warstwie łyka pnia i konarów, później wgryzają się w drewno drążąc korytarz o owalnym kształcie.

Cechy różnicujące: są dwie cechy diagnostyczne, po których można odróżnić chrząszcze kózki azjatyckiej od chrząszczy kózki cytrusowej (*Anoplophora chinensis*). Pierwsza cecha – u kózki azjatyckiej na przedtułowiu, u podstawy

wrostka nie ma jasnej plamy włosków, która u kózki cytrusowej jest dobrze widoczna; druga cecha – u kózki azjatyckiej w przedniej części pokryw brak guzków, które u kózki cytrusowej są bardzo wyraźne.

Zwalczanie: urzędowe procedury dotyczące kózki azjatyckiej są zawarte w normie EPPO PM 9/15 (1). Obowiązuje urzędowy zakaz sprowadzania roślin z rodzaju *Acer* i *Citrus*, szczególnie formie bonsai, z Chin i Japonii. O czasie i sposobie zwalczania kózki azjatyckiej decyduje Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Wszystkie przypadki podejrzenia wystąpienia kózki azjatyckiej powinny być bezwzględnie zgłaszane Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa

Literatura:

- Anonim PM 9/15 (1) *Anoplophora glabripennis*: urzędowe procedury zwalczania.
https://piorin.gov.pl/files/userfiles/gjorin/prawo/eppo/eppo_9_15_pl.docx
- Bense U. 1995. Longhorn beetles. Illustrated key to the Cerambycidae and Vesperidae of Europe. Weikersheim, Margraf, 512 s.
- Bilý S., Mehl O. 1989. Longhorn Beetles (Coleoptera, Cerambycidae) of Fennoscandia and Denmark. Fauna Ent. Scand. 22: 1–203.
- EPPO. EPPO data sheets on quarantine pests. *Anoplophora glabripennis*. [online]
https://www.eppo.int/QUARANTINE/data_sheets/insects/ANOLGL_ds.pdf
- Kurzawa J. 2013. Wykaz systematyczny kózkowatych (Coleoptera, Cerambycidae) Polski. [online] <http://www.entomo.pl/coleoptera/cerambycidae/index.php>
- MacLeod A., Evans H.F., Baker R.H.A. 2002. An analysis of pest risk from an Asian longhorn beetle (*Anoplophora glabripennis*) to hardwood trees in the European community. Crop Protection 21: 635–645.
- Pennacchio F., Sabbatini Peverieri G., Jucker C., Allegro G., Roversi P.F. 2012. A key for the identification of larvae of *Anoplophora chinensis*, *Anoplophora glabripennis* and *Psacotha hilaris* (Coleoptera Cerambycidae Lamiinae) in Europe. Redia XCV: 57–65.
- Scholte E-J., Wessels-Berk B., van der Gaag D-J. 2007. A beauty of a beetle, a beast for trees. Proc. Neth. Entomol. Soc. Meet. 18: 89–94.

Opracowanie: prof. dr hab. Gabriel Łabanowski

Ulotkę opracowano w ramach programu wieloletniego: Działania na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego.

Zadanie 2.1: Aktualizacja i opracowanie metodyk integrowanej ochrony i Integrowanej Produkcji Roślin oraz analiza zagrożenia fitosanitarnego ze strony organizmów szkodliwych dla roślin.

Zadanie 5.1: „Upowszechnianie i wdrażanie wiedzy na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego.”